

МАЊИ ПРИЛОЗИ

ТИПОВИ НАШЕ ЈАДРАНСКЕ ОБАЛЕ ПРЕМА КАРТОМЕТРИСКИМ ПОДАЦИМА

Кад се на листовима специјалне карте 1:75.000 посматра обала Јадранског Мора која припада нашој Краљевини, и пружа се од Ријеке до ушћа Бојане, онда се виде велике разлике између њених дужина у правој или ваздушној линији и њених стварних дужина. Ове разлике у дужинама тако су изразите, да се само на основу њих обала може поделити у типове. При томе један тип претставља обала све донде, док однос између поменутих дужина остаје исти. На тај су начин издвојени следећи типови наше обале: северно-велебитски, средње-велебитски, јужно-велебитски, биоградско-задарски, шибенички, каштелански, сплитски, макарски, неретвански, пељешачки, дубровачки, боко-каторски, паштровски и улцињски.

Северно-велебитски тип обухвата обалу од Ријеке до Лукова. Дужина ове обале у правој линији износи 66 км, а њена стварна дужина 110 км и 50 м; однос између дужина је 1:1,67. Из овог се односа види да је обалска разуђеност незнатна. Једино Бакарски Залив чини да је разлика у дужинама оволика, иначе, сем залива Мартиншчице, и обале јужно од Бакарског Залива, остала обала је мањевише праволинска, и одликује се плитким и доста ретким заливима.

Средње-велебитски тип простире се од Лукова до Трибња. Дужина ове обале у правој линији износи 76 км и 400 м, а стварна дужина 112 км и 325 м. Однос између ових дужина је као 1:1,47. Овај део обале, иако се непосредно наставља на претходни, знатно се разликује од њега. Из поменутог размера види се да је код овог типа разуђеност мања. Сем тога, облик разуђености је друкчији. На овој су обали чести мали заливи.

Јужно-велебитски тип пружа се од Трибња до Привлаке. Дужина ове обале у правој линији износи 48 км и 300 м, а стварна дужина 85 км и 320 м. Однос је између ових дужина као 1:1,77. Обала овог типа знатно се разликује од претходног. Из односа у дужинама види се да је разуђеност обале велика, само је изражена неколиким заливима већих димензија, Новиградским, Љубачким и Нинским.

Биоградско-задарски тип пружа се од Привлаке до Биограда. Дужина ове обале у правој линији износи 49 км и 900 м, а њена стварна дужина 67 км и 380 м. Однос између обеју дужина је као 1:1,35.

Шибенски тип почиње југоисточно од Биограда и завршује се на 4 км пред Трогиром. Дужина ове обале у правој линији износи 91 км и 350 м, а стварна дужина 217 км и 100 м. Однос између ових двеју

дужина је као 1:2,38. Из овога се односа види колико је велика разуђеност овог типа. Обалска линија је веома неправилна и извијугана чак и у самим заливима.

Каштелански тип обале почиње, као што је речено, на 4 км западно од Трогира па се пружа до ушћа Јадра. Дужина ове обале у правој линији износи 24 км и 200 м, док је њена стварна дужина 26 км и 650 м. Однос између ових дужина је као 1:1,10. Из овог односа се види да је ова обала слабо разуђена, и обалска линија је скоро праволиниска. Док су се ранији типови одликовали разноврсним заливима, дотле овај нема ниједног залива, ни полуострва.

Сплитски тип се простире од ушћа Јадра до Сплита. Дужина ове обале у правој линији износи 13 км, а стварна дужина 21 км. Однос између ових двеју дужина је као 1:1,61. Овај тип је јаче разуђен од претходног, што се види и из наведених односа у дужинама. На обали има много лучних залива и оштрих ртова.

Макарски тип обухвата обалу од Сплита до ушћа Неретве. Дужина ове обале у правој линији износи 95 км и 800 м, а стварна дужина 101 км и 700 м. Однос између ових дужина је као 1:1,06. Као што се види, ни ова обала није разуђена. Она је скоро равна, и већи су заливи само код Стобреча и на ушћу Цетине.

Неретвански тип обухвата обалу око ушћа Неретве, од рта Вишице на СЗу до рта Водица на ЈИу. Дужина ове обале у правој линији износи 7 км и 400 м, док је стварна дужина 33 км и 100 м. Однос између ових дужина је као 1:4,30. Из овог се види, да је ово досада најразуђенији тип наше обале, изражен баш у оном њеном делу где се простире широка, алувијална раван Неретве. Разуђеност је претстављена многобројним заливима, који леже у равни.

Пељешачки тип простире се од рта Водица до Дубровника. Дужина ове обале у правој линији износи 170 км, док је њена стварна дужина 283 км и 600 м. Однос је између ових дужина као 1:1,68. Код овог типа обала је претежно права, али главни чинилац поменуће велике разлике у дужинама јесте полуострво Пељешац. Разуђености доприноси и залив Клек.

Дубровачки тип обухвата обалу од Дубровника до рта Оштрог. Дужина ове обале у правој линији износи 43 км и 200 м, а стварна дужина је 65 км и 650 м. Однос између ових дужина је као 1:1,52.

Боко-которски тип је најразуђенији део наше јадранске обале. Дужина у правој линији између рта Оштрог на СЗу и оног рта на ЈИу који је на специјалној карти обележен као Punta d'Arza износи 3 км и 100 м, док је стварна дужина обале у Боки Которској 99 км и 900 м. Однос између ових дужина је као 1:32,87. Ова разуђеност потиче отуда, што се Бока Которска, као што је познато, састоји од два уздужна залива, који су спојени продором Веригама.

Паштровићски тип протеже се од поменутог рта (Punta d'Arza) до Улциња. Дужина ове обале у правој линији износи 74 км и 600 м, а стварна дужина 113 км и 850 м. Однос између дужина је као 1:1,52. У свом северозападном делу ова је обала разуђена широким лучним заливима, као што су Трасте залив код Будве итд.

Улцињски тип простире се од Улциња до ушћа Бојане. Дужина ове обале у правој линији износи 14 км, а стварна дужина 18 км и 500 м. Однос између дужина је као 1:1,52. Из овог односа у дужинама види се да је разуђеност ове обале незнатна. У свом југоисточном, дужем делу она је ниска и песковита, и на њој нема ниједног изразитијег залива.

Радмила П. Ђорђевић